

Seat No.	
----------	--

M.Ed. (Semester – I) (Old) Examination, 2015
Paper – I : PHILOSOPHICAL AND SOCIOLOGICAL FOUNDATION OF EDUCATION

Day and Date : Tuesday, 15-12-2015
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Max. Marks : 50

- Instructions:** 1) Q. No. 1 is **compulsory**. It should be solved in **first 15 minutes** in Answer Book on Page No. 3.
2) **All questions are compulsory.**
3) **Figures to the right indicate marks.**

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 10

1. Choose the correct alternative :

10

- 1) Philosophy means the science of knowledge is advocated by
a) Fiste b) Plato c) Aristotle d) John Adams
- 2) _____ is the source of knowledge.
a) direct experience b) authorised statement
c) scientific method d) above all
- 3) “Gurukul Method” is the main characteristic of _____ education.
a) Islam b) Jain c) Buddha d) Vedic
- 4) To propagate religion and culture is the main objective of _____ school of philosophy.
a) Buddha b) Islam c) Jain d) Vedic
- 5) Individual development is the aim of education is the opinion of _____ ideology.
a) Existentialism b) Constructivism
c) Logical empirism d) Above all
- 6) _____ is known as father of western philosophy.
a) Socrates b) Aristotle c) Emerson d) Plato
- 7) Problem solving method advocated by
a) Plato b) Dewey c) Aristotle d) Above all
- 8) “Integrated Yoga” is advocated by
a) J. Krishnamurti b) R. Tagore
c) Shri. Aurobindo d) None of the above
- 9) The _____ isn't the principle of Democracy.
a) equality b) centralization of power
c) fraternity d) individual freedom
- 10) Shantiniketan institution is established by
a) Shri. Aurobindo b) J. Krishnamurti
c) Shri. Vivekanand d) R. Tagore

मराठी रूपांतर

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
 2) प्रश्न क्र.1 हा प्रश्नपत्रिकेवरच सोडवायचा आहे आणि पत्रिकेचा पंधरा मिनिटात जमा करायचा आहे.
 3) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

1. योग्य पर्याय निवडून उत्तर लिहा :

10

- 1) तत्त्वज्ञान म्हणजे ज्ञानाचे शास्त्र असल्याचा दावा _____ या विचारवंताने केला.
 अ) फिस्टे ब) प्लेटो क) अ‍ॅरिस्टॉटल ड) जॉन अ‍ॅडम्स
- 2) ज्ञानप्राप्ती _____ मार्गाने होते.
 अ) प्रत्यक्ष अनुभव ब) अधिकृत प्रमाण क) वैज्ञानिक पद्धत ड) वरील सर्व
- 3) “गुरुकुल पद्धती” हे _____ शिक्षण पद्धतीचे प्रमुख वैशिष्ट्य होते.
 अ) इस्लाम ब) जैन क) बाध्द ड) वैदिक
- 4) धर्माचा व संस्कृतीचा प्रसार करणे हा _____ तत्त्वज्ञान पंथाच्या शिक्षणाचा प्रमुख उद्देश होता.
 अ) बौध्द ब) इस्लाम क) जैन ड) वैदिक
- 5) व्यक्तिविकास हेच शिक्षणाचे ध्येय असावे असे _____ विचारसरणीचे मत आहे.
 अ) अस्तित्त्ववाद ब) रचनावाद
 क) तार्किक अनुभववाद ड) वरील सर्व
- 6) पाश्चात्य तत्त्वज्ञानाचा जनक म्हणून _____ यांना मानले जाते.
 अ) सॉक्रेटिस ब) अ‍ॅरिस्टॉटल क) इमर्सन ड) प्लेटो
- 7) समस्या निराकरण पद्धतीचा पुरस्कार _____ यांनी केला.
 अ) प्लेटो ब) ड्यूरि क) अ‍ॅरिस्टॉटल ड) वरील सर्व
- 8) एकात्म योगाचा पुरस्कार _____ यांनी केला
 अ) जे. कृष्णमूर्ती ब) र. टागोर क) श्री. अरविंद ड) यापैकी नाही
- 9) _____ हे लोकशाहीचे तत्त्व नाही.
 अ) समानता ब) सत्तेचे केंद्रिकरण क) बंधूता ड) व्यक्तिस्वांतत्र
- 10) शांतीनिकेतन की संस्था _____ यांनी स्थापण केली.
 अ) श्री. अरविंद ब) जे. कृष्णमूर्ती क) श्री. विवेकानंद ड) र. टागोर

Seat No.	
-------------	--

M.Ed. (Semester – I) (Old) Examination, 2015
Paper – I : PHILOSOPHICAL AND SOCIOLOGICAL FOUNDATION OF
EDUCATION

Day and Date : Tuesday, 15-12-2015

Marks : 40

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate marks.**

2. Answer the following questions (**any one**) : **10**
- 1) Explain the meaning and need of Philosophy.
 - 2) Explain the impact of Buddhism Philosophy on education.
3. Answer the following questions (**any one**) : **10**
- 1) Which are the fundamentals of essentialism ? Discuss on the aim of education and curriculum.
 - 2) State the principles of Democracy ideology.
4. Answer the following questions in brief : **8**
- 1) How should be the nature of new education according to J. Krishnamurti ?
 - 2) State the teaching-learning method's according to Fascism.
5. Answer the following questions in brief : **12**
- 1) What is knowledge according to scientific method ? How is it acquired ?
 - 2) State the educational aims of Jain Philosophy.
 - 3) State the Philosophical theories of Sankhya Philosophy.

मराठी रूपांतर

2. खालील प्रश्नाची उत्तरे लिहा (कोणताही एक) : **10**
- 1) तत्त्वज्ञानाचा अर्थ व गरज स्पष्ट करा.
 - 2) बौद्ध तत्त्वज्ञानाचा शिक्षणावरील प्रभाव स्पष्ट करा.
3. खालील प्रश्नाची उत्तरे लिहा. (कोणताही एक) : **10**
- 1) आवश्यकतावादाची मूळतत्त्वे कोणती ? शिक्षणाची ध्येये व अभ्यासक्रम यावर चर्चा करा.
 - 2) लोकशाही विचारसरणीची तत्त्वे सांगा.
4. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : **8**
- 1) जे. कृष्णामूर्ती यांच्या मतानुसार शिक्षणाचे स्वरूप कसे असावे ?
 - 2) फॅसिझमनुसार अध्ययन -अध्यापन पद्धती सांगा.
5. खालील प्रश्नाची थोडक्यात उत्तरे लिहा : **12**
- 1) वैज्ञानिक पद्धतीनुसार ज्ञान म्हणजे काय ? ते कसे मिळविले जाते ?
 - 2) जैन तत्त्वज्ञानानुसार शिक्षणाची ध्येये सांगा.
 - 3) सांख्य तत्त्वज्ञानाचे तात्त्विक सिद्धांत सांगा.
-

Seat No.	
----------	--

**M.Ed. (Semester – I) (Old) Examination, 2015
PSYCHOLOGICAL FOUNDATION OF EDUCATION (Paper – II)**

Day and Date : Wednesday, 16-12-2015
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Max. Marks : 50

- N.B. :** 1) Q. No. 1 is **compulsory**. It should be solved in **first 15 minutes** in Answer Book on Page No. 3.
2) **All questions are compulsory**.
3) Figures to **right** indicate **full marks**.

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 10

1. Choose the correct alternatives :

10

- 1) "Educational Psychology is the branch of psychology which deals with teaching and learning" framed by _____
 - a) Skinner C.E.
 - b) Judd
 - c) Gurthrie and Powers
 - d) Crow and Crow
- 2) Introspection method of educational psychology initiated by _____
 - a) Wundt and Tichner
 - b) Woodworth
 - c) McDougall
 - d) Garret
- 3) According to structuralism, consciousness have _____ constituent.
 - a) Affection
 - b) Image
 - c) Purpose
 - d) a) and b)
- 4) Purposivism is insisted by _____
 - a) McDougall
 - b) John Watson
 - c) Wundt
 - d) Gestalt
- 5) The third stage of Gagne's theory of learning is _____
 - a) Signal learning
 - b) Chain learning
 - c) Stimulus-Response learning
 - d) None of them
- 6) Use of advance organizer for teaching supported by _____
 - a) Jerome Bruner
 - b) Hull
 - c) David Asubel
 - d) Dr. Bloom
- 7) "Teaching is the arrangement of contingencies of reinforcement" framed by _____
 - a) Brunner
 - b) Skinner
 - c) Burten
 - d) Ryans
- 8) Socrates's teaching theory is _____ type of theory of teaching.
 - a) Formal
 - b) Descriptive
 - c) In general
 - d) None of them

P.T.O.

- 9) Concept maps use _____ type of knowledge.
 a) Facts b) Concepts c) Generalization d) All above
- 10) Psychological constructivism supports the child's _____
 a) Interests b) Needs c) Study subject d) All above

मराठी रूपांतर

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) “शैक्षणिक मानसशास्त्र ही मानसशास्त्राची अशी शाखा आहे जी अध्यापन व अध्ययन यांच्या संबंधी विचार करते” असे _____ यांनी म्हटले आहे.
 अ) स्किनर सी. ई. ब) जड्ड क) गुथ्री व पॉवर्स ड) क्रो आणि क्रो
- २) शैक्षणिक मानसशास्त्रातील आत्मनिरीक्षण या अभ्यास पद्धतीचा पुरस्कार _____ यांनी केला आहे.
 अ) वुंट व टिचनेर ब) वुडवर्थ क) मॅकडुगल ड) गॅरेट
- ३) रचनावादानुसार बोधावस्थेत _____ घटकाचा समावेश होतो.
 अ) प्रेम ब) प्रतिमा क) हेतू ड) ‘अ’ व ‘ब’
- ४) हेतूवादाचा पुरस्कार _____ यांनी केला आहे.
 अ) मॅकडुगल ब) जॉन वॉटसन क) वुंट ड) गेस्टॉल्ट
- ५) गॅमेच्या अध्ययन उपपतीची तिसरी पायरी _____ ही आहे.
 अ) संकेत अध्ययन ब) शृंखला अध्ययन
 क) चेतक-प्रतिसाद अध्ययन ड) यापैकी नाही
- ६) अध्यापनात अग्रत संघटकाचा वापर करणे याबाबत _____ यांनी पुरस्कार केला.
 अ) जेरॉम ब्रुनर ब) हल क) डेव्हीड आसुबेल ड) डॉ. ब्लूम
- ७) “अध्यापन म्हणजे प्रबलनांची संभाव्य मांडणी होय” असे _____ यांनी म्हटले आहे.
 अ) ब्रुनर ब) स्किनर क) बर्टन ड) रेयॉनस
- ८) सॉक्रेटसची अध्यापन उपपती _____ प्रकारची अध्यापन उपपती आहे.
 अ) औपचारिक ब) विश्लेषणात्मक क) सर्वसामान्य ड) यापैकी नाही
- ९) संकल्पना चित्राचा उपयोग _____ प्रकारच्या ज्ञानात होतो.
 अ) तथ्ये ब) संकल्पना क) सामान्यीकरण ड) वरील सर्व
- १०) मानसशास्त्रीय ज्ञानरचनावाद बालकाच्या _____ आधार देतो.
 अ) अभिरूची ब) गरज क) अभ्यासविषय ड) वरील सर्व

Seat No.	
---------------------	--

**M.Ed. (Semester – I) (Old) Examination, 2015
PSYCHOLOGICAL FOUNDATION OF EDUCATION (Paper – II)**

Day and Date : Wednesday, 16-12-2015
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Max. Marks : 40

***N.B. : 1) All questions are compulsory.
2) Figures to **right** indicate **full** marks.***

2. Answer the following questions (**any one**) : **10**
- 1) What do you mean by Indian Psychology ? Explain application of educational psychology in education.
 - 2) What is Behaviourism ? Explain its contribution to the field of education.
3. Answer the following questions (**any one**) : **10**
- 1) What are the information theories of learning ? Explain in details.
 - 2) What is co-operative learning ? How will you use it in psychology ?
4. Answer the following questions in brief : **8**
- 1) What is teaching ? Explain its nature.
 - 2) List teaching theories and classify them.
5. Answer the following questions in brief : **12**
- 1) Write a note on brain based learning.
 - 2) Explain functionalism in short.
 - 3) Write scope and limitations of educational psychology.

मराठी रूपांतर

२. पुढील प्रश्नाची उत्तरे लिहा (कोणतेही एक) : १०
- १) भारतीय मानसशास्त्र म्हणजे काय ? शैक्षणिक मानसशास्त्राची शिक्षणातील उपयोगिता स्पष्ट करा.
- २) वर्तनवाद म्हणजे काय ? शिक्षणक्षेत्रातील त्याचे योगदान स्पष्ट करा.
३. पुढील प्रश्नाची उत्तरे लिहा (कोणतेही एक) : १०
- १) अध्ययनाच्या माहिती उपपत्ती सविस्तरपणे स्पष्ट करा.
- २) सहकार्यात्मक अध्ययन म्हणजे काय ? तुम्ही मानसशास्त्रात याचा उपयोग कसा कराल ?
४. पुढील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : ८
- १) अध्यापन म्हणजे काय ? त्याचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- २) अध्यापनाच्या उपपत्ती सांगून त्यांचे वर्गीकरण करा.
५. पुढील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : १२
- १) मेंदूआधारित अध्ययन यावर टीप लिहा.
- २) कार्यवाद थोडक्यात स्पष्ट करा.
- ३) शैक्षणिक मानसशास्त्राची व्याप्ती आणि मर्यादा लिहा.
-

Seat No.	
----------	--

**M. Ed. (Semester – I) (Old) Examination, 2015
METHODOLOGY OF EDUCATIONAL RESEARCH (Paper – III)**

Day and Date : Thursday, 17-12-2015
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m

Max. Marks : 50

- Instructions :** 1) Q. No. 1 is **compulsory**. It should be solved in **first 15 minutes** in Answer Book on Page No. 3.
2) **All** questions are **compulsory**.
3) **Right** side figure shows the marks for the questions.

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 10

1. Choose the correct answer :

10

- 1) This step is not involved in the steps of scientific thinking method according to the John Dewey
 - a) Realization of the research problem
 - b) Deciding the nature of research problem
 - c) Selection of solutions
 - d) Evaluation of research report
- 2) The data which have already been collected and analysed by someone else is data.
 - a) Simple data
 - b) First data
 - c) Secondary data
 - d) Unreliable data
- 3) In case study the unit may be
 - a) person
 - b) family
 - c) community
 - d) all above
- 4) The statement which the researcher can verify is called
 - a) Hypothesis
 - b) Objectives
 - c) Assumptions
 - d) Operational definitions
- 5) The main aim of fundamental research is
 - a) formation of theory
 - b) collection of data
 - c) writing hypothesis
 - d) analysis of data
- 6) In functional designs the number of independent variable/variables is
 - a) one
 - b) two
 - c) three
 - d) four
- 7) To eliminate the duplication of what has been done previously _____ is necessary in research.
 - a) sampling
 - b) conclusions
 - c) review of related literature and research
 - d) analysis
- 8) In education _____ research is focused on immediate application for students or classroom problems.
 - a) fundamental
 - b) applied
 - c) action
 - d) historical

- 9) There is no significant different between achievement of students taught through traditional and brain stroming method is a _____ type of hypothesis.
 a) NWI/zero hypothesis b) Directional hypothesis
 c) Non-directional d) None of above
- 10) In research _____ is compariable to the blue print which the architect prepares before built a building.
 a) Hypothesis b) Research method
 c) Research proposal d) Research title

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक
 २) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे गुण दर्शवितात.

१. पुढील योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) जॉन ड्यूईच्या मतानुसार पुढीलपैकी कोणत्या पायरीचा वैज्ञानिक पद्धतीच्या पायऱ्यांमध्ये समावेश होत नाही ?
 अ) संशोधन समस्येची जाणिव होणे ब) संशोधन समस्येचे स्वरूप निश्चित करणे
 क) उपायांचे निवड ड) संशोधन अहवालाचे मूल्यमापन
- २) संशोधनासाठी दुसऱ्या व्यक्तीने संकलीत आणि विश्लेषित केलेल्या माहितीचा आधार हा _____ प्रकारचा माहिती स्रोत आहे.
 अ) साधि माहिती ब) प्राथमिक माहिती/सामुग्री
 क) दुय्यम माहिती ड) अविश्वसनिय माहिती
- ३) व्यक्ति अभ्यासामध्ये _____ हे एकक असू शकते.
 अ) व्यक्ती ब) कुटुंब क) समाज ड) वरील सर्व
- ४) संशोधक ज्या विधानाचा पडताळा घेऊ शकतो अशा विधानाला _____ म्हणतात.
 अ) परिकल्पना ब) उद्दिष्टे क) गृहितक ड) कार्यात्मक व्याख्या
- ५) मूलभूत संशोधनाचा मुख्य हेतू _____
 अ) सिद्धांत बांधणी ब) माहिती संकलन क) परिकल्पना मांडणी ड) माहिती विश्लेषण
- ६) कार्यात्मक अभिकल्पान स्वाश्रयी चलांची संख्या _____ इतकी असते.
 अ) एक ब) दोन क) तीन ड) चार
- ७) पूर्वी झालेल्या कार्याची पुनरावृत्ती टाळण्यासाठी संशोधनामध्ये _____ गरजेचे आहे.
 अ) नमुना निवड
 ब) निष्कर्ष
 क) संबंधित साहित्य आणि संशोधनाचा आढावा
 ड) विश्लेषण
- ८) शैक्षणिक प्रक्रियेत _____ संशोधन हा प्रकार विद्यार्थी आणि वर्गातील अडचणीचे तात्काळ समाधान करण्यासाठी असतो.
 अ) मूलभूत ब) उपयोजित क) कृती ड) ऐतिहासिक
- ९) “पारंपरिक पद्धती आणि बुद्धिमंथन पद्धतीने अध्यापन केल्यास विद्यार्थ्यांच्या संपादनूकीत कोणताही फरक नाही” ही _____ परिकल्पना आहे .
 अ) शून्य ब) दिशादर्शक क) अदिशादर्शक ड) वरिलपैकी नाही
- १०) संशोधनामधील _____ ची तुलना ज्याप्रमाणे अभियंता इमारत बांधण्यापूर्वी इमारतीचा नकाशा (blue print) करतो त्याच्याशी केली जाते.
 अ) परिकल्पना ब) संशोधन पद्धती क) संशोधन आराखडा ड) संशोधन शीर्षक

Seat No.	
-----------------	--

**M. Ed. (Semester – I) (Old) Examination, 2015
METHODOLOGY OF EDUCATIONAL RESEARCH (Paper – III)**

Day and Date : Thursday, 17-12-2015

Max. Marks : 40

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Right side figure shows the marks for the questions.**

2. Answer the following questions **any one** : **10**
- 1) Explain the steps involved in scientific thinking. Describe the relation between scientific thinking and research.
 - 2) Explain the concept of qualitative research. Explain the various steps involved in qualitative research.
3. Answer the following questions **any one** : **10**
- 1) State the various sources of research problem. Explain the importance of review of related literature and researcher at various steps in an educational research.
 - 2) Describe in brief experimental method of research.
4. Answer the following questions in brief : **8**
- 1) Explain the difference between assumptions and hypothesis.
 - 2) Explain the various sources of generating knowledge.
5. Answer the following questions in brief : **12**
- 1) Describe historical method of research.
 - 2) Explain the concept of limitations and delimitations.
 - 3) State the concept and need of educational research network.

मराठी रूपांतर

२. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणताही एक): १०
- १) शास्त्रीय विचार पद्धतीच्या पायऱ्या स्पष्ट करा. शास्त्रीय विचार पद्धती आणि संशोधन यामधील संबंध स्पष्ट करा.
 - २) गुणात्मक संशोधनाची संकल्पना स्पष्ट करा. गुणात्मक संशोधनाची पायऱ्या/टप्पे स्पष्ट करा.
३. खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या (कोणताही एक): १०
- १) संशोधन समस्येचे स्रोत सांगा. संबंधित साहित्य आणि संशोधन आढाव्याचा संशोधनाच्या विविध टप्प्यांमध्ये कशाप्रकारे उपयोग आहे ते स्पष्ट करा.
 - २) संशोधनाच्या प्रायोगिक पद्धतीचे विस्तृत विवेचन करा.
४. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे द्या : ८
- १) गृहीतक आणि परिकल्पना यामधील फरक स्पष्ट करा.
 - २) ज्ञान-निर्मितीचे विविध स्रोत स्पष्ट करा.
५. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : १२
- १) ऐतिहासिक संशोधन पद्धती वर्णन करा.
 - २) मर्यादा आणि परिमर्यादा या संकल्पना स्पष्ट करा.
 - ३) शैक्षणिक संशोधन जालिकेची संकल्पना आणि गरज मांडा.
-

Seat No.	
-------------	--

**M.Ed. (Semester – I) Examination, 2015
EDUCATION (Paper – IV) (Old)
Teacher Education**

Day and Date : Friday, 18-12-2015
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Max. Marks : 50

Instructions : 1) Q. No. 1 is **compulsory**. It should be solved in **first 15 minutes** in Answer Book on Page No. 3.

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 10

1. Choose the correct alternative :

10

- 1) In the teacher education more importance for learning is given as in the _____ approach.
A) Behavioristic B) Systematic C) Humanistic D) Cognitive
- 2) The chairman of National Commission on Teacher Education was _____
A) D. P. Chattopadhyaya B) Hunter
C) Dellars D) A. L. Mudliyar
- 3) To give the grant or cancel recognition to the teacher educational institution's is the task of _____
A) U.G.C. B) N.C.T.E. C) N.C.E.R.T. D) None of the above
- 4) 'Interaction Process Categories' this technique developed by _____
A) N. A. Flanders B) Bele C) Teripej D) Thomas
- 5) First step in the system approach is to _____
A) Decide the objectives B) Decide sequence of steps
C) Analyse the present situation D) To search different revolution
- 6) The viewer of humanistic approach was _____
A) Maslow and Kelly B) Jhon Dewey C) Dr. Tofler D) Bruner
- 7) Establishment of DIET for primary teacher training was the recommendation of _____
A) Rammurti Commission B) National Educational Policy
C) Reddy Committee D) Khothari Education Commission
- 8) The destiny of India is shaped in classroom. This statement stated by _____ commission.
A) Mudliyar B) Kothari C) Dr. Radhakrishnan D) Hunter

- 9) The president of international commission (1993) was _____
 A) Jacas Dellars B) Prof. N. K. Sidhant
 C) Prof. K. G. Sayyoddin D) Dr. Radhakrishnan
- 10) Curriculum of teacher education programme changed according to _____
 A) School facilities B) Teachers quality
 C) Educational level D) All above

मराठी रूपांतर शिक्षणशास्त्र

१. रिकाम्या जागी योग्य पर्याय निवडा.

१०

- १) अध्ययनाल सर्वात जास्त महत्त्व _____ ह्या शिक्षक शिक्षणाच्या दृष्टिकोनात दिलेले आहे.
 अ) वर्तनवादी ब) प्रणालि क) मानवतावादी ड) बोधात्मक
- २) शिक्षक-शिक्षणाच्या राष्ट्रीय आयोगाचे अध्यक्ष _____ होते.
 अ) डी. पी. चट्टोपाध्याय ब) हंटर क) डेलार्स ड) ए. एल. मुदलियार
- ३) शिक्षक-शिक्षण संस्थांना मान्यता देणे अथवा मान्यता काढून घेणे हे कार्य _____ चे आहे.
 अ) यु.जी.सी. ब) एन.सी.टी.ई क) एन.सी.ई.आर.टी ड) यापैकी कोणतेही नाही
- ४) आंतरक्रिया प्रक्रियेचे वर्ग, सदर तंत्र _____ यांनी विकसित केले.
 अ) एन. ए. फ्लॅंडर्स ब) बेले क) टेरीपेज ड) थॉमस
- ५) प्रणाली उपागमातील पाहीली पायरी _____ ही असते.
 अ) उद्दिष्ट निश्चिती ब) पायऱ्यांचा क्रम निश्चित करणे
 क) सद्यस्थितीचे विश्लेषण ड) विविध उत्क्रांतीचा शोध घेणे
- ६) मानवतावादी उपागमाचे तत्ववेत्ता _____ हे होते.
 अ) मासलो व केली ब) जॉन ड्यूरूँ क) डॉ. टॉफ्लर ड) ब्रुनर
- ७) प्राथमिक शिक्षक प्रशिक्षकांसाठी (DIET) ची स्थापना करण्यात यावी, अशी शिफारस _____ ने केली.
 अ) राममूर्ती आयोग ब) राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण
 क) रेड्डी समिती ड) कोठारी शिक्षण आयोग
- ८) वर्गावर्गातून भारताचे भवितव्य घडविले जाते आहे, हे विधान _____ आयोगाचे आहे.
 अ) मुदलियार ब) कोठारी क) डॉ. राधाकृष्णन ड) हंटर
- ९) १९९३ च्या आंतरराष्ट्रीय आयोगाचे अध्यक्ष _____ होते.
 अ) जकस डेलर्स ब) प्रो. एन. के. सिद्धांत
 क) डॉ. के. जी. सय्योदिन ड) डॉ. राधाकृष्णन
- १०) शिक्षक-शिक्षण कार्यक्रमाचा अभ्यासक्रम _____ नुसार बदलतो.
 अ) शालेय सोयीसुविधा ब) शिक्षकांची गुणवत्ता
 क) शैक्षणिक स्तर ड) वरील सर्व

Seat No.	
-----------------	--

**M.Ed. (Semester – I) Examination, 2015
EDUCATION (Paper – IV) (Old)
Teacher Education**

Day and Date : Friday, 18-12-2015
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Marks : 40

2. Give the answer of following questions (**any one**) : **10**
- 1) What is meant by teacher education ? State the objectives of teacher-education at secondary stage.
 - 2) Which are the field experiences in teacher education ? Explain the importance of laboratory experiences in teacher education.
3. Answer the following questions (**any one**) : **10**
- 1) Explain the National Commission (1983) on the Teacher Education.
 - 2) Analyse and evaluate the curriculum of teacher education programme.
4. Answer the following questions in short : **8**
- 1) Explain humanistic approach to teacher education.
 - 2) Explain in short the nature of teacher education in France.
5. Answer the following questions in short : **12**
- 1) Qualities of good teacher
 - 2) Explain different context of teacher
 - 3) Explain pillars of education.

मराठी रूपांतर

२. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही एक) : १०
- १) शिक्षक-शिक्षण म्हणजे काय ? माध्यमिक स्तरावरील शिक्षक शिक्षणाची उद्दिष्टे विशद करा.
 - २) शिक्षक शिक्षणातील क्षेत्रीय अनुभवाचे प्रकार कोणते ? शिक्षक शिक्षणामध्ये प्रयोगशाला अनुभवाचे महत्त्व स्पष्ट करा.
३. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही एक) : १०
- १) १९८३ चा शिक्षक-शिक्षणावरील राष्ट्रीय आयोग स्पष्ट करा.
 - २) शिक्षक-शिक्षण कार्यक्रमाच्या अभ्यासक्रमाचे विश्लेषण व मूल्यमापन करा.
४. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : ८
- १) शिक्षक-शिक्षणातील मानवतावादी दृष्टिकोण स्पष्ट करा.
 - २) फ्रान्समधील शिक्षक शिक्षणाचे स्वरूप थोडक्यात स्पष्ट करा.
५. खालील प्रश्नांची संक्षिप्त उत्तरे लिहा : १२
- १) चांगल्या शिक्षकाची गुणवैशिष्ट्ये
 - २) शिक्षक बनण्याचे विविध संदर्भ स्पष्ट करा
 - ३) शिक्षणाचे स्तंभ स्पष्ट करा.
-

Seat No.	
----------	--

M.Ed. (Semester – I) (Old) Examination, 2015
INFORMATION TECHNOLOGY AND EDUCATIONAL TECHNOLOGY
(Paper – V)

Day and Date : Saturday, 19-12-2015
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Max. Marks : 50

- Instructions** : 1) Q. No. 1 is **compulsory**. It should be solved in **first 15 minutes** in Answer Book on Page No. 3.
2) **All questions are compulsory**.
3) Figures to the **right** indicate **full marks**.

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 10

1. Choose the correct alternative :

10

- 1) _____ is a output device of computer.
A) OMR B) MICR C) VDU D) OC
- 2) Telecommunication includes _____ conferencing.
A) Video B) Audio C) Computer D) All above
- 3) In technology literacy _____ literacy is included.
A) Visual B) Audio C) Media D) All above
- 4) The process of converting analog to digital signals is called _____.
A) Modulation B) Demodulation C) Compilation D) Interpretation
- 5) _____ of the following is not an input device.
A) Keyboard B) COM (Microfilm)
C) Touch screen D) Joy stick
- 6) Information Technology includes _____.
A) Computer Technology B) Electronic Technology
C) Communication Technology D) All above
- 7) Buffer means _____.
A) RAM B) ROM
C) Keyboard memory D) All above
- 8) Feedback is the basic principle of _____ technology.
A) Behavioural B) Cybernetics C) Media D) Teaching

- 9) The following _____ is the part of Intranet.
 A) LAN B) WAN C) MAN D) All above
- 10) The characteristics of print media is _____
 A) Periodicity B) Purpose C) Content D) All above

मराठी रूपांतर

1. योग्य पर्याय निवडा :

10

- 1) संगणकाचे _____ हे आऊटपुट उपकरण आहे.
 अ) OMR ब) MICR क) VDU ड) OC
- 2) दूरसंप्रेषणात _____ या परिषदेचा समावेश होतो.
 अ) चित्रित ब) श्राव्य क) संगणक ड) वरील सर्व
- 3) तंत्रज्ञान साक्षरते मध्ये _____ साक्षरतेचा समावेश होतो.
 अ) दृक ब) श्राव्य क) माध्यम ड) वरील सर्व
- 4) ऑनलाॅगचे डिजिटल सिग्नलस् मध्ये रूपांतर करण्याचा प्रक्रियेला _____ म्हणतात.
 अ) मॉड्युलेशन ब) डीमॉड्युलेशन क) कंपाईलेशन ड) अर्थनिर्वचन
- 5) खालीलपैकी _____ हे इनपुट उपकरण नाही.
 अ) कि बोर्ड ब) कॉम (मायक्रोफिल्म)
 क) टच स्क्रीन ड) जॉय स्टिक
- 6) माहिती तंत्रज्ञानामध्ये _____ चा समावेश होतो.
 अ) संगणक तंत्रज्ञान ब) इलेक्ट्रॉनिक तंत्रज्ञान
 क) संप्रेषण तंत्रज्ञान ड) वरील सर्व
- 7) बफर म्हणजे _____ होय.
 अ) RAM ब) ROM
 क) कि बोर्ड मेमरी ड) वरीलसर्व
- 8) प्रत्याभरण हे _____ तंत्रज्ञानाचे मूलभूत तत्त्व आहे.
 अ) वर्तनवादी ब) सायबरनेटिक्स क) माध्यम ड) अध्यापन
- 9) खालीलपैकी _____ हा इन्ट्रानेटचा प्रकार आहे.
 अ) LAN ब) WAN क) MAN ड) वरील सर्व
- 10) छापिल माध्यमाचे _____ हे वैशिष्ट आहे.
 अ) ठराविक कालावधी ब) उद्देश
 क) आशय ड) वरील सर्व

Seat No.	
---------------------	--

**M.Ed. (Semester – I) (Old) Examination, 2015
INFORMATION TECHNOLOGY AND EDUCATIONAL TECHNOLOGY
(Paper – V)**

Day and Date : Saturday, 19-12-2015
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Marks : 40

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

2. Answer the following questions (**any one**) : **10**
 - 1) What is meant by Network ? Explain the importance and types of network.
 - 2) State the meaning of output device and explain the concept of impact and non impact printers with the help of examples.

3. Answer the following questions (**any one**) : **10**
 - 1) State the need of Educational Technology. Explain the major development trends in researches in the field of Educational Technology.
 - 2) What is meant by multisensory teaching ? Explain the various levels of multisensory teaching.

4. Answer the following questions in brief : **8**
 - 1) Explain the difference between modulation and demodulation process.
 - 2) How will you use photography technology in Education ?

5. Answer the following questions in brief : **12**
 - 1) Explain the cybernetics form of Educational Technology.
 - 2) Differentiate between primary and secondary storages.
 - 3) What is meant by Task Analysis ?

मराठी रूपांतर

2. खालील प्रश्नाची उत्तरे लिहा (कोणतेही एक) : **10**
- 1) नेटवर्क म्हणजे काय ? नेटवर्कचे महत्त्व व प्रकार स्पष्ट करा.
 - 2) आऊटपुट साधनाचा अर्थ सांगून इम्पॅक्ट व नॉन इम्पॅक्ट प्रिंटरची संकल्पना उदाहरणासह स्पष्ट करा.
3. खालील प्रश्नाची उत्तरे लिहा (कोणतेही एक) : **10**
- 1) शैक्षणिक तंत्रविज्ञानाची गरज सांगून शैक्षणिक तंत्रविज्ञान क्षेत्रातील संशोधनामधील प्रमुख विकासाचे प्रवाह स्पष्ट करा.
 - 2) बहुसंवेदी अध्यापन म्हणजे काय ? बहुसंवेदी अध्यापनाच्या विविध पातळ्या स्पष्ट करा.
4. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : **8**
- 1) मॉड्युलेशन व डिमॉड्युलेशन प्रक्रियेतील फरक स्पष्ट करा.
 - 2) फोटोग्राफी तंत्रज्ञानाचा वापर तुम्ही शिक्षणात कसा कराल ?
5. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : **12**
- 1) शैक्षणिक तंत्रविज्ञानाचा सायबरनेटिक्स हा पैलू स्पष्ट करा.
 - 2) प्राथमिक व दुय्यम स्मृतीमधील फरक स्पष्ट करा.
 - 3) कार्य विश्लेषण म्हणजे काय ?
-

Seat No.	
----------	--

M.Ed. (Semester – I) (Old) Examination, 2015
EDUCATION

Paper – VI : Educational Measurement and Evaluation

Day and Date : Monday, 21-12-2015

Max. Marks : 50

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

- Instructions :** 1) Q. No. 1 is **compulsory**. It should be solved in **first 15 minutes** in Answer Book on Page No. 3.
2) **All questions are compulsory**.
3) Figures to the **right** indicate marks.

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 10

1. Choose the correct answer :

10

- 1) How good ? The answer of this question means _____
a) Measurement
b) Evaluation
c) Assessment
d) Standardization
- 2) The highest step in Psycho-motor domain is _____
a) Imitation
b) Manipulation
c) Naturalisation
d) Articulation
- 3) The concept of validity is _____
a) absolute
b) relative
c) a) and b)
d) none of the above
- 4) The emphasis on rote -learning is given in _____ questions.
a) objective
b) oral
c) essay
d) practical
- 5) The limitation of essay question is _____
a) Expensive according to time
b) Printing
c) Rote-learning
d) Halo effect
- 6) _____ are prepared for group.
a) norms
b) standards
c) a) and b)
d) none of the above
- 7) Anecdotal records is _____ technique.
a) Introspective
b) Observation
c) Projective
d) Sociometric
- 8) Marrey and Morgan used _____ cards in the test.
a) 21
b) 31
c) 41
d) 51

P.T.O.

- 9) Kuder is related to _____ measurement.
 a) Achievement test b) Attitude scale
 c) Personality test d) Interest inventories
- 10) The assumed standard deviation of T-score is _____
 a) 0 b) 1 c) 10 d) 50

मराठी रूपांतर

- सूचना :** 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
 2) प्रश्न क्रमांक एकची उत्तरे प्रश्नपत्रिकेतच लिहावयाची आहेत आणि ती प्रश्नपत्रिका 15 मिनीटात जमा करावयाची आहे.
 3) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

1. योग्य पर्याय निवडा :

10

- 1) किती चांगले ? या प्रश्नाचे उत्तर म्हणजे
 अ) मापन ब) मूल्यमापन क) मूल्यनिर्धारण ड) प्रमाणीकरण
- 2) क्रियात्मक क्षेत्रातील सर्वोच्च पायरी _____ आहे.
 अ) अनुकरण ब) क्रियाकौशल्य क) स्वाभाविकीकरण ड) संधीकरण
- 3) सप्रमाणता ही संकल्पना _____ आहे.
 अ) निरपेक्ष ब) सापेक्ष क) अ आणि ब ड) यापैकी नाही
- 4) यांत्रिक स्मरणावर भर _____ प्रश्नात दिला जातो.
 अ) वस्तुनिष्ठ ब) तोंडी क) निबंधवजा ड) प्रात्यक्षिक
- 5) निबंधवजा प्रश्नांची मर्यादा _____ आहे.
 अ) वेळेच्या दृष्टिने खर्चिक ब) छपाई
 क) यांत्रिक स्मरण ड) तेजोवळय परिणाम
- 6) _____ गटासाठी तयार केलेली असतात.
 अ) प्रमाणके ब) दर्जा क) अ आणि ब ड) यापैकी नाही
- 7) प्रासंगिक नोंदी हे _____ तंत्र आहे.
 अ) आत्मनिरीक्षण ब) निरीक्षण क) प्रक्षेपणात्मक ड) समाजमिती
- 8) मरे आणि मॉर्गन यांनी _____ कार्ड्स कसोटीत वापरली.
 अ) 21 ब) 31 क) 41 ड) 51
- 9) कूडर _____ मापनाशी संबंधित आहे.
 अ) संपादन चाचण्या ब) अभिवृत्ती मापिका
 क) व्यक्तिमत्त्व चाचण्या ड) अभिरुची शोधिका
- 10) T- गुणांकाचे गृहीत प्रमाणविचलन _____ आहे.
 अ) 0 ब) 1 क) 10 ड) 50

Seat No.	
-------------	--

M.Ed. (Semester – I) (Old) Examination, 2015
EDUCATION
Paper – VI : Educational Measurement and Evaluation

Day and Date : Monday, 21-12-2015

Marks : 40

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Instructions : 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate marks.*

2. Answer the following questions (**any one**) : **10**
- 1) Explain the concept, principles and process of Educational evaluation.
 - 2) Explain the affecting factors on validity and reliability.
3. Answer the following questions (**any one**) : **10**
- 1) Explain the difference between norm-referenced test and criterion referenced tests.
 - 2) Explain the steps involved in the standardization of the test.
4. Answer the following questions in brief : **8**
- 1) State the importance of achievement test.
 - 2) Write the process of grading system.
5. Answer the following questions in brief : **12**
- 1) Explain the characteristics of projective technique.
 - 2) Write the importance of question bank.
 - 3) Write the advantages of on-line examination.

मराठी रूपांतर

2. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणताही एक) : **10**
- 1) शैक्षणिक मूल्यमापनाची संकल्पना, तत्त्वे आणि प्रक्रिया स्पष्ट करा.
 - 2) सप्रमाणता व विश्वसनियता यावर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा.
3. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणताही एक) : **10**
- 1) प्रमाणके संदर्भ चाचण्या आणि निकष संदर्भ चाचण्या यातील फरक स्पष्ट करा.
 - 2) चाचणीच्या प्रमाणीकरणातील समाविष्ट पायऱ्या विशद करा.
4. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : **8**
- 1) संपादन चाचण्यांचे महत्त्व सांगा.
 - 2) श्रेणी प्रणालीची प्रक्रिया लिहा.
5. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : **12**
- 1) प्रक्षेपण तंत्राची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
 - 2) प्रश्नपेढीचे महत्त्व लिहा.
 - 3) ऑनलाईन परीक्षेचे फायदे लिहा.
-

Seat No.	
----------	--

M.Ed. (Semester – I) (Old) Examination, 2015
POPULATION EDUCATION AND HEALTH EDUCATION (Paper – VI)

Day and Date : Monday, 21-12-2015
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Max. Marks : 50

- N.B. :** 1) Q. No. 1 is **compulsory**. It should be solved in **first 15 minutes** in Answer Book on Page No. 3.
2) **All questions are compulsory.**
3) Figures to the **right** indicate **full marks.**

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 10

1. Multiple choice questions : **10**
- 1) Conservation means
 - a) minimum use of natural resources
 - b) production growth
 - c) preservation of natural resources
 - d) maximum use of natural resources
 - 2) In India prohibition of Child Marriage Act was passed in _____ year.
 - a) 1977
 - b) 1978
 - c) 1979
 - d) 1990
 - 3) Indian Government declared _____ year as a women empowerment year.
 - a) 1999
 - b) 2000
 - c) 2001
 - d) 2002
 - 4) Maharashtra Act, 1969 is related to
 - a) Sound Pollution
 - b) Soil Pollution
 - c) Water Pollution
 - d) Air Pollution
 - 5) Which misunderstanding is not prevalent about population education given below ?
 - a) It is the education of family planning
 - b) It is sexual education
 - c) It is the education of reducing population
 - d) Education for increasing awareness about population
 - 6) According to 2011 census sex ratio is
 - a) 933 : 1000
 - b) 940 : 1000
 - c) 930 : 1000
 - d) 950 : 1000
 - 7) 2011 census in India was the _____ census.
 - a) 12th
 - b) 14th
 - c) 9th
 - d) 15th
 - 8) From _____ year it is compulsory to make record of birth and death by law.
 - a) 1969
 - b) 1970
 - c) 1971
 - d) 1972

- 9) The first conference for population education organized in _____ Bombay city.
 a) 1970 b) 1965 c) 1972 d) 1980
- 10) _____ is the World Population Day.
 a) 6th March b) 11th July c) 8th September d) 9th December

मराठी रूपांतर

१. बहुपर्यायी प्रश्न :

१०

- १) संधारण म्हणजे
 अ) नैसर्गिक साधन संपत्तीचा कमितकमी वापर
 ब) उत्पादन वाढ
 क) नैसर्गिक साधन संपत्तीची साठवण/जतन
 ड) नैसर्गिक साधन संपत्तीचा जास्तीत जास्त वापर
- २) भारतात _____ मध्ये बालविवाह प्रतिबंध कायदा करण्यात आला.
 अ) १९७७ ब) १९७८ क) १९७९ ड) १९९०
- ३) भारत सरकारने _____ हे वर्ष स्त्रियांचे सबलीकरण वर्ष म्हणून घोषित केले होते.
 अ) १९९९ ब) २००० क) २००१ ड) २००२
- ४) महाराष्ट्र कायदा १९६९ हा _____ या घटकाशी संबंधित आहे.
 अ) ध्वनी प्रदूषण ब) मृदा प्रदूषण क) जल प्रदूषण ड) वायु प्रदूषण
- ५) लोकसंख्या शिक्षणाबाबत खालीलपैकी कोणता गैरसमज नाही.
 अ) कुंटुंब नियोजनाचे शिक्षण आहे
 ब) लैंगिक शिक्षण आहे
 क) लोकसंख्या कमी करण्याचे शिक्षण आहे
 ड) लोकसंख्याविषयक जाणिव जागृती वाढविण्याचे शिक्षण आहे
- ६) इ.स. २०११ च्या जनगणनेनुसार लिंग प्रमाण हे _____ इतके आहे.
 अ) ९३३ : १००० ब) ९४० : १००० क) ९३० : १००० ड) ९५० : १०००
- ७) २०११ ची भारतातील जनगणना ही _____ वी जनगणना होतो.
 अ) १२ ब) १४ क) ९ ड) १५
- ८) भारतामध्ये जन्म आणि मृत्यूची नोंद करणे हे कायद्याने बंधनकारक _____ या वर्षापासून झाले.
 अ) १९६९ ब) १९७० क) १९७१ ड) १९७२
- ९) लोकसंख्या शिक्षणासाठी _____ मध्ये भरलेली पहिली परिषद मुंबई चा शहरात झाली.
 अ) १९७० ब) १९६५ क) १९७२ ड) १९८०
- १०) _____ हा दिवस जागतिक लोकसंख्या दिवस आहे.
 अ) ६ मार्च ब) ११ जुलै क) ८ सप्टेंबर ड) ९ डिसेंबर

Seat No.	
---------------------	--

M.Ed. (Semester – I) (Old) Examination, 2015
POPULATION EDUCATION AND HEALTH EDUCATION (Paper – VI)

Day and Date : Monday, 21-12-2015

Marks : 40

Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

N.B. : 1) All questions are compulsory.

2) Figures to the right indicate full marks.

2. Answer the following (**any one**) : **10**
- 1) Explain concept of family life education. What are the objectives of family life education ?
 - 2) Explain concept of population education with the help of various definitions.
3. Answer the following (**any one**) : **10**
- 1) Explain the various sources/ways of getting information about the population.
 - 2) Explain various reasons responsible for population growth in India.
4. Answer the following questions : **8**
- 1) State the relation between population growth and quality of life.
 - 2) Explain role of WHO in population education.
5. Answer the following questions : **12**
- 1) State relation between migration and population.
 - 2) Explain concept of population composition.
 - 3) State the various ways of controlling population growth.

मराठी रूपांतर

२. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (को. एक) : १०
- १) कुटुंब जीवन शिक्षणाची संकल्पना स्पष्ट करा. कुटुंब जीवन शिक्षणाची उद्दिष्टे सांगा.
 - २) लोकसंख्या शिक्षणाची संकल्पना विविध व्याख्यांच्या आधारे स्पष्ट करा.
३. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (को. एक) : १०
- १) लोकसंख्येची माहिती मिळविण्याचे विविध मार्ग स्पष्ट करा.
 - २) भारतातील लोकसंख्या वाढीची विविध कारणे स्पष्ट करा.
४. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : ८
- १) वाढती लोकसंख्या आणि जीवनाची गुणवत्ता यांचा संबंध सांगा.
 - २) WHO ची लोकसंख्या शिक्षणाच्या संदर्भात भूमिका स्पष्ट करा.
५. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा : १२
- १) स्थलांतर आणि लोकसंख्या यामधील संबंध सांगा.
 - २) लोकसंख्येची रचना ही संकल्पना स्पष्ट करा.
 - ३) लोकसंख्या वाढ रोखव्यासाठीचे विविध मार्ग सांगा.
-

Seat No.	
----------	--

**M.Ed. (Semester – I) (Old) Examination, 2015
SPECIAL EDUCATION (Paper – VI)**

Day and Date : Monday, 21-12-2015
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Max. Marks : 50

- N. B. :** 1) Q. No. 1 is **compulsory**. It should be solved in **first 15 minutes** in Answer Book on Page No. 3.
2) **All questions are compulsory**.
3) Figures to the **right** indicate **full marks**.

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 10

1. Choose the correct alternative : **10**
- 1) The problem of Gifted child is _____
a) Stomachache b) Headache c) Backache d) Earache
 - 2) Loud Reading is a _____ technique for hearing impaired child.
a) Communication b) Teaching c) Learning d) Evaluation
 - 3) The communication technique useful to hearing impaired children is _____
a) Special teacher b) Diagram
c) Linguistic symbols d) Use of computer
 - 4) Polio is related to the aspect of _____
a) Impairment b) Disability c) Handicapped d) None of the above
 - 5) Writing disability means _____
a) Dyslexia b) Disporia c) Dyscalculia d) Dysgraphia
 - 6) The intelligence quotient of severe mental retardation is between _____
a) 52 – 53 b) 36 – 51 c) 20 – 25 d) 70 – 90
 - 7) There is a problem to pronounce 'r'. It is called _____
a) Visually impaired b) Gifted
c) Hearing Impaired d) Speech defects
 - 8) International handicapped year was declared by UNESCO in _____
a) 1980 b) 1982 c) 1984 d) 1986
 - 9) The intelligence quotient of _____ is between 140 to 170.
a) Gifted b) Speech defects
c) Visually impaired d) Hearing impaired
 - 10) World Handicapped Day is celebrated in the month of _____
a) January b) February c) March d) April

मराठी रूपांतर

सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

1. योग्य पर्याय निवडा :

10

- 1) प्रज्ञावान मुलाची _____ ही समस्या आहे.
अ) पोटदुखी ब) डोकेदुखी क) पाठदुखी ड) कानदुखी
- 2) श्रवणदोष मुलासाठी प्रकट वाचन हे _____ तंत्र आहे.
अ) संप्रेषण ब) अध्यापन क) अध्ययन ड) मूल्यमापन
- 3) श्रवणदोष मुलांना _____ हे संप्रेषण तंत्र उपयुक्त आहे.
अ) विशेष शिक्षण ब) आकृती क) भाषिक चिन्हे ड) संगणकाचा उपयोग
- 4) पोलिओ हा _____ घटकाशी संबंधित आहे.
अ) विकलंगता ब) असमर्थता क) अपंगत्व ड) यापैकी नाही
- 5) लेखन दोष म्हणजे _____
अ) डिसलेक्सिया ब) डिसपोरिया क) डिसकॅल्क्युलिया ड) डिसग्राफिया
- 6) तीव्र मतिमंदत्वाचा बुध्यांक _____ दरम्यान आहे.
अ) 52 – 53 ब) 36 – 51 क) 20 – 25 ड) 70 – 90
- 7) 'र' उच्चारताना अडचण येते, यास _____ म्हणतात.
अ) दृष्टिदोष ब) प्रज्ञावान क) कर्णबधिर ड) वाचादोष
- 8) युनेस्कोने _____ मध्ये आंतरराष्ट्रीय अपंग वर्ष घोषित केले होते.
अ) 1980 ब) 1982 क) 1984 ड) 1986
- 9) 140 ते 170 दरम्यानचा बुध्यांक _____ चा आहे.
अ) प्रज्ञावान ब) वाचादोष क) दृष्टिदोष ड) कर्णबधिर
- 10) जागतिक अपंग दिन _____ महिन्यात साजरा केला जातो.
अ) जानेवारी ब) फेब्रुवारी क) मार्च ड) एप्रिल

Seat No.	
---------------------	--

**M.Ed. (Semester – I) (Old) Examination, 2015
SPECIAL EDUCATION (Paper – VI)**

Day and Date : Monday, 21-12-2015
Time : 10.30 a.m. to 12.30 p.m.

Marks : 40

N. B. : 1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

2. Answer the following questions (**any one**): **10**
- 1) Explain a brief history of special education.
 - 2) Explain the National Institutes of Handicapped.
3. Answer the following questions (**any one**): **10**
- 1) Explain the problems of visually impaired children.
 - 2) Explain the objectives of special schools.
4. Answer the following questions in brief : **8**
- 1) Explain the concept of Gifted Child.
 - 2) Explain the causes of mentally retarded child.
5. Answer the following questions in brief : **12**
- 1) Write the meaning of special education.
 - 2) Explain the concept of universalisation of education.
 - 3) Write the nature of special schools.

मराठी रूपांतर

सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

2. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही एक) : 10
- 1) विशेष शिक्षणाचा थोडक्यात इतिहास स्पष्ट करा.
 - 2) अंपगाच्या राष्ट्रीय संस्था स्पष्ट करा.
3. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही एक) : 10
- 1) दृष्टिदोष मुलांच्या समस्या स्पष्ट करा.
 - 2) विशेष शाळांची उद्दिष्टे स्पष्ट करा.
4. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : 8
- 1) प्रज्ञावान मुलाची संकल्पना स्पष्ट करा.
 - 2) मतिमंद मुलाची कारणे स्पष्ट करा.
5. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : 12
- 1) विशेष शिक्षणाचा अर्थ लिहा.
 - 2) शिक्षणाचे सार्वत्रिकरण संकल्पना स्पष्ट करा.
 - 3) विशेष शाळांचे स्वरूप लिहा.
-

Seat No.	
----------	--

M.Ed. (Semester – II) Examination, 2015
PHILOSOPHICAL AND SOCIOLOGICAL FOUNDATION OF EDUCATION
(Paper – I)

Day and Date : Tuesday, 15-12-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Max. Marks : 50

- N.B. :** 1) Q. No. 1 is **compulsory**. It should be solved in **first 15 minutes** in Answer Book on Page No. 3.
2) **All questions are compulsory.**
3) Figures to the **right** indicate marks.

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 10

1. Choose the correct alternative :

10

- 1) The Father of Educational Sociology is _____
a) John Lock b) George Payne c) Brown d) Henry Johnson
- 2) The following _____ is not the factor of Socialization.
a) Family b) School
c) Society d) Development stage of child
- 3) In the economics of education _____ aspect is not considered.
a) Cost of education b) Returns of education to country
c) Job oriented education d) An investment on education
- 4) Equal opportunity of education means
a) To give education as per wish b) To give education facilities
c) To give education as per capability d) To give education for all
- 5) _____ is not the type of multi-culture society.
a) Education b) Human heredity c) Language d) Religion
- 6) Educational sociology deals with the
a) Problems of adjustment in the school
b) Relationship amongst the headmaster, teacher and students
c) Relationship between society and education
d) Problems of disciplining in classroom
- 7) The main barrier of Environmental Protection is
a) Religious attitude b) Miss management of resources
c) Population explosion d) Industrialization
- 8) According to the contract of GATS education is included in _____ field.
a) Occupation b) Service c) Industry d) Trade

P.T.O.

- 9) The purpose of 1986's Consumer Protection Act is
 a) The conservation, nourishment of consumer rights should be made
 b) Consumer well-being should be done
 c) Consumer development should be made
 d) Above all
- 10) In the concept of sustainable development _____ aspect is taken in consideration.
 a) Environmental and moral foundation b) Social and finance
 c) Trade and human settlement d) Above all

मराठी रूपांतर

1. योग्य पर्याय निवडून उत्तरे लिहा

10

- 1) शैक्षणिक समाजशास्त्राचे जनक _____ हे आहेत.
 अ) जॉन लॉक ब) जॉर्ज पेन क) ब्राऊन ड) हेन्री जॉन्सन
- 2) खालीलपैकी _____ हा समाजीकरणाचा घटक नाही.
 अ) कुटुंब ब) शाळा क) समाज ड) बालकाच्या विकासावस्था
- 3) शिक्षणाच्या अर्थशास्त्रामध्ये _____ बाबींचा विचार होत नाही.
 अ) शिक्षणासाठी खर्च झालेली किंमत ब) शिक्षणाची देशाला होणारी परतफेड
 क) नोकरीसाठी शिक्षण ड) शिक्षणावरील गुंतवणुक
- 4) शिक्षणाची समानसंधी म्हणजे _____ होय.
 अ) प्रत्येकाच्या इच्छेनुसार शिक्षण देणे ब) शैक्षणिक सुविधा उपलब्ध करणे
 क) प्रत्येकाच्या पात्रतेप्रमाणे शिक्षण उपलब्ध करणे ड) सर्वांना एक समान शिक्षण देणे
- 5) बहुसांस्कृतिक समाजाचा _____ हा प्रकार नाही.
 अ) शिक्षण ब) मानव वंश क) भाषा ड) धर्म
- 6) शैक्षणिक समाजशास्त्र _____ विचार करते.
 अ) शाळेतील समायोजन विषयक समस्यांचा
 ब) मुख्याध्यापक, शिक्षक व विद्यार्थी यांचे नाते संबंधाचा
 क) शिक्षण आणि समाजातील संबंधाचा
 ड) वर्गातील शिस्तविषयक समस्यांचा
- 7) पर्यावरणाच्या संरक्षणातील महत्त्वाचा अडसर _____ आहे.
 अ) धार्मिक दृष्टिकोन ब) साधनसंपत्तीचे अयोग्य व्यवस्थापन
 क) लोकसंख्या विस्फोट ड) औद्योगिकीकरण
- 8) गॅट्स करारानुसार शिक्षणाचा समावेश _____ क्षेत्रात करण्यात आला.
 अ) व्यवसाय ब) सेवा क) उद्योग ड) व्यापार
- 9) ग्राहक संरक्षण कायदा 1986 चा हेतू _____ आहे.
 अ) ग्राहकांच्या अधिकाराचे संवर्धन व संरक्षण करणे ब) ग्राहकांच्या हिताचे संरक्षण व्हावे
 क) ग्राहकांची उन्नती व्हावी ड) वरील सर्व
- 10) शाश्वत विकासाच्या संकल्पनेत _____ घटकाचा विचार केला जातो.
 अ) पर्यावरणीय आणि नैतिक अधिष्ठान ब) सामाजिक आणि आर्थिक
 क) व्यापार आणि मानवी वसाहत ड) वरील सर्व

Seat No.	
-------------	--

M.Ed. (Semester – II) Examination, 2015
PHILOSOPHICAL AND SOCIOLOGICAL FOUNDATION OF EDUCATION
(Paper – I)

Day and Date : Tuesday, 15-12-2015

Marks : 40

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Instructions: 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate marks.*

2. Answer the following questions (**any one**) : **10**
- 1) Explain the meaning and nature of educational sociology.
 - 2) Explain the concept of intellectual property right and child right.
3. Answer the following questions (**any one**) : **10**
- 1) Explain the meaning, nature and scope of economics of education.
 - 2) What is meant by multicultural society ? Explain the characteristics of multi-culture education.
4. Answer the following questions in brief : **8**
- 1) Explain the need of Consumer Act's Education.
 - 2) Explain the need of Right to Information.
5. Answer the following questions in brief : **12**
- 1) Role of education for prevention of terrorism.
 - 2) Effects on Indian education due to globalization.
 - 3) Need and importance of human rights education.

मराठी रूपांतर

2. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही एक): 10
- 1) शैक्षणिक समाजशास्त्राचा अर्थ आणि स्वरूप स्पष्ट करा.
 - 2) बौद्धिक संपदा हक्क आणि बालक हक्क या संकल्पना स्पष्ट करा.
3. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही एक) : 10
- 1) शिक्षणाच्या अर्थशास्त्राचा अर्थ, स्वरूप व व्याप्ती स्पष्ट करा.
 - 2) बहुसांस्कृतिक समाज म्हणजे काय ? बहुसांस्कृतिक समाजातील शिक्षणाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
4. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : 8
- 1) ग्राहक कायद्याच्या शिक्षणाची गरज स्पष्ट करा.
 - 2) माहितीचा अधिकाराची गरज स्पष्ट करा.
5. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : 12
- 1) दहशतवादाच्या अटकावासाठी शिक्षणाची भूमिका .
 - 2) जागतिकीकरणामुळे भारतीय शिक्षणावर झालेले परिणाम.
 - 3) मानवी हक्क शिक्षणाची गरज व महत्त्व.
-

Seat No.	
----------	--

M.Ed. (Semester – II) Examination, 2015
PSYCHOLOGICAL FOUNDATION OF EDUCATION (Paper – II)

Day and Date : Wednesday, 16-12-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Max. Marks : 50

- N.B. :** 1) Q. No. 1 is **compulsory**. It should be solved in **first 15 minutes** in Answer Book on Page No. 3.
2) **All questions are compulsory.**
3) Figures to the **right** side indicate marks.

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 10

1. Choose the correct answer : **10**
- 1) "An individual is intelligence in proportion as he is able to carry an abstract thinking" framed by
a) Mc Dougall b) Terman c) Wachler d) Guilford
 - 2) Thurston focused on _____ while defining intelligence.
a) Specific factor b) Multi factor
c) Primary Mental Abilities d) Convergent thinking
 - 3) Freud's theory of personality constitute _____
a) Id b) Ego c) Superego d) All the above
 - 4) Personality Inventory is _____ type of approach in measurement of personality.
a) trait b) projective c) rating d) none of them
 - 5) Macynon expressed _____ factor while defining characteristics of creative person.
a) intuitive perception b) wide interest
c) emotional d) imagination
 - 6) Attitude is concern with _____ domain of human beings.
a) cognitive b) affective c) psycho motor d) all the above
 - 7) The concept of 'group mind' is expressed by _____
a) Mc Dougall b) Newcomb c) Keshmar d) Yung
 - 8) Group dynamics consists of _____ force.
a) centripetal b) centrifugal c) 'a' and 'b' d) none of them
 - 9) Mental health relates to _____ approach of human beings.
a) personal b) social c) functional d) all the above
 - 10) For adjustment, person use _____
a) projective technique b) defence mechanism
c) holistic approach d) trait approach

मराठी रूपांतर

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) “एखाद्या व्यक्तीची बुद्धीमता म्हणजे त्याची अमूर्त विचार करण्याची क्षमता होय” असे _____ यांचे म्हणणे आहे.
- अ) मॅकडुगल ब) टर्मन क) वॉचलर ड) गिलफर्ड
- २) बुद्धीमता स्पष्ट करताना थर्स्टन यांनी _____ यावर भर दिलेला दिसून येतो.
- अ) विशिष्ट घटक ब) बहुघटक
क) प्राथमिक मानसिक क्षमता ड) केंद्रीत विचार
- ३) फ्राईडच्या व्यक्तीमत्व सिद्धांतामध्ये _____ चा समावेश करण्यात आला आहे.
- अ) सुप्तात्मा ब) बोधात्मा क) विवेकात्मा ड) वरील सर्व
- ४) व्यक्तीमत्व मापनामध्ये, व्यक्तीमत्व प्रश्नावलीचा वापर _____ प्रकारचा दृष्टिकोन आहे.
- अ) गुणतत्व ब) प्रक्षेपण क) पदनिश्चयन ड) यापैकी नाही
- ५) मॅकिनॉन यांनी सर्जनशील व्यक्तीची लक्षणे स्पष्ट करताना _____ घटक विचारात घेतला.
- अ) अंतःप्रेरणात्मक बोध ब) व्यापक अभिरुची
क) भावनिक ड) कल्पकता
- ६) अभिवृत्ती ही मानवाच्या _____ क्षेत्राशी निगडीत बाब आहे.
- अ) बोधात्मक ब) भावात्मक क) कार्यात्मक ड) वरील सर्व
- ७) समूह मनाची संकल्पना _____ यांनी मांडलेली आहे.
- अ) मॅकडुगल ब) न्यूकॉब क) केशमर ड) युंग
- ८) समूह गतीशीलता यामध्ये _____ बलाचा समावेश होतो.
- अ) केंद्राभिसारी ब) केंद्रापसारी क) ‘अ’ आणि ‘ब’ ड) यापैकी नाही
- ९) मानसिक आरोग्य मानवाच्या _____ दृष्टिकोनाशी निगडीत आहे.
- अ) व्यक्तिगत ब) सामाजिक क) क्रियात्मक ड) वरील सर्व
- १०) समायोजन साधण्यासाठी व्यक्ती _____ चा उपयोग करते.
- अ) प्रक्षेपण तंत्र ब) संरक्षण यंत्रणा
क) संश्लिष्ट दृष्टिकोन ड) गुणतत्व दृष्टिकोन

Seat No.	
-------------	--

M.Ed. (Semester – II) Examination, 2015
PSYCHOLOGICAL FOUNDATION OF EDUCATION (Paper – II)

Day and Date : Wednesday, 16-12-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Marks : 40

N.B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right side indicate marks.**

2. Answer the following questions (**any one**): **10**
- 1) What do you mean by intelligence ? How will you measure intelligence ?
 - 2) What is personality ? Explain Indian contribution with reference to personality in Patanjali's Yoga Sutra.
3. Answer the following questions (**any one**): **10**
- 1) Explain individual differences in terms of interests, attitude and values.
 - 2) What is social psychology ? Explain Bandura's behavioural social observational theory.
4. Answer the following question in brief : **8**
- 1) What are the types of adjustment ?
 - 2) Write symptoms of good mental health.
5. Answer the following question in brief : **12**
- 1) Write a note on maladjustment.
 - 2) Write Maslow's Humanistic theory of personality.
 - 3) Explain Spearman theory of intelligence.

मराठी रूपांतर

२. पुढील प्रश्नाची उत्तरे लिहा (कोणतेही एक) : १०
- १) बुद्धीमता म्हणजे काय ? तुम्ही बुद्धीमतेचे मापन कसे कराल ?
 - २) व्यक्तिमत्व म्हणजे काय ? पातंजली योगसूत्रानुसार भारतीयांचे व्यक्तीमत्वातील योगदान स्पष्ट करा.
३. पुढील प्रश्नाची उत्तर लिहा (कोणतेही एक) : १०
- १) अभिरुची, अभिवृत्ती व मूल्ये यांच्याबाबतीत व्यक्तीभेद संकल्पना स्पष्ट करा.
 - २) सामाजिक मानसशास्त्र म्हणजे काय ? बांदूरांची वर्तनात्मक सामाजिक निरीक्षण उपपत्ती स्पष्ट करा.
४. पुढील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : ८
- १) समायोजनाचे प्रकार कोणकोणते ?
 - २) चांगल्या मानसिक आरोग्याची लक्षणे लिहा.
५. पुढील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : १२
- १) विषमायोजन यावर टीप लिहा.
 - २) मॉस्लोची व्यक्तीमत्वाची मानवतावादी उपपत्ती लिहा.
 - ३) स्पेअरमनची बुद्धीमतेविषयक उपपत्ती स्पष्ट करा.
-

Seat No.	
----------	--

M.Ed. (Semester – II) Examination, 2015
Paper – III : METHODOLOGY OF EDUCATIONAL RESEARCH

Day and Date : Thursday, 17-12-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Max. Marks : 50

- N. B. :** 1) **All questions are compulsory.**
2) Q. No. 1 is **compulsory**. It should be solved in **first 15 minutes** in Answer Book on Page No. 3.
3) Figures to the **right** indicate **full** marks.

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 10

1. Choose correct alternative :

10

- 1) 'Sampling is the selection of certain percentage of a group items according to predetermined plan'. It is the definition of _____
a) Bogards b) Gay c) Good d) Frank
- 2) Closed questions and open questions are used for _____
a) Questionnaire b) Opinionnaire c) Interview d) Above all
- 3) Title page, approval sheet, acknowledgment, table of contents, list of tables and list of figures and graphs are related to _____ section of thesis.
a) Main body of the report b) Preliminary
c) Reference d) None of above
- 4) Measures of Central tendency or average is concerned to _____
a) Range b) Mean c) Percentile rank d) None of above
- 5) A normal curve which describes _____
a) Possibilities b) Probabilities
c) Possibilities and Probabilities d) None of above
- 6) 'APA style is used for _____
a) Index b) Bibliography c) Appendix d) None of above
- 7) Data collected from published newspapers is known as _____
a) Primary source b) Secondary source
c) Tertiary source d) None of above
- 8) For collecting data in qualitative research _____ techniques are useful.
a) Observation b) Interview c) Opinionnaire d) Above all
- 9) Difference between the highest and the lowest scores which is called _____
a) Range b) Variance c) Mean d) None of above
- 10) Average of all scores in a group is known as _____
a) Mean b) Mode c) Median d) Percentile

P.T.O.

मराठी रूपांतर

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) 'नमुना निवड म्हणजे एक पूर्वनियोजित योजनेनुसार एक समुहामधून एक ठराविक टक्केवारी निवडणे होय' ही व्याख्या _____ ने केली आहे.
अ) बोगार्डस ब) गे क) गुड ड) फ्रँक
- २) बंदिस्त प्रश्न आणि मुक्त प्रश्न _____ साठी वापरतात.
अ) प्रश्नावली ब) मतावली क) मुलाखती ड) वरील सर्व
- ३) मुखपृष्ठ, मान्यतापत्र, ऋणनिर्देश, अनुक्रमणिका, कोष्टकांची सूची आणि आकृत्या व आलेखांची सूची प्रबंधाच्या _____ विभागाशी संबंधित आहे.
अ) अहवालाचा मुख्य गाभा ब) प्रारंभिक
क) संदर्भ ड) वरील एकही नाही
- ४) मापनांचे मध्यवृत्ती किंवा सरासरी _____ शी संबंधित आहे.
अ) विस्तार ब) मध्यमान क) शतकांक ड) वरीलपैकी एकही नाही
- ५) एक संभाव्य हा देखील _____ चे वर्णन करतो.
अ) शक्यता ब) संभाव्यता
क) शक्यता व संभाव्यता ड) वरीलपैकी एकही नाही
- ६) ए पी ए शैलीचा _____ साठी उपयोग करतात.
अ) अनुक्रमणिका ब) संदर्भ ग्रंथ क) परिशिष्ट ड) वरीलपैकी एकही नाही
- ७) प्रकाशित वर्तमानपत्रातून संकलित केलेल्या माहितीस _____ म्हणून ओळखले जाते.
अ) प्राथमिक स्रोत ब) दुय्यम स्रोत क) तृतीयक स्रोत ड) यापैकी एकही नाही
- ८) गुणात्मक संशोधनात संकलित माहितीसाठी _____ तंत्रे उपयुक्त आहेत.
अ) निरीक्षण ब) मुलाखत क) मतावली ड) वरील सर्व
- ९) कमी गुण व उच्च गुणातील फरकास _____ म्हणतात.
अ) विस्तार ब) प्रसरण क) मध्यमान ड) वरीलपैकी एकही नाही
- १०) गटातील सर्व प्राप्तांकाची सरासरी म्हणजे _____ होय.
अ) मध्यमान ब) बहुलक क) मध्यांक ड) शततमक

Seat No.	
----------	--

M.Ed. (Semester – II) Examination, 2015
Paper – III : METHODOLOGY OF EDUCATIONAL RESEARCH

Day and Date : Thursday, 17-12-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Marks : 40

N. B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**

2. Answer the following questions (**any one**) : **10**

- 1) What is sampling ? Why is sampling used in research ? Explain its various procedures by stating illustrations.
- 2) Explain different tools of educational research. Describe the questionnaire and observation.

3. Answer the following questions (**any one**) : **10**

- 1) Find out the mean of the following distribution :

Class interval	Frequency
35 – 39	1
30 – 34	5
25 – 29	12
20 – 24	15
15 – 19	10
10 – 14	4
5 – 9	3

- 2) What is T-test ? What is F-test ? What are the uses of T-test and F-test in research ?

4. Answer the following questions in brief : **8**

- 1) How do you prepare a research report ?
- 2) Why is report writing essential in research ?

5. Answer the following questions in brief : **12**

- 1) What are the uses of the computer in research ?
- 2) How do you write bibliography in research ?
- 3) How do you test your hypothesis ?

मराठी रूपांतर

२. खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या (कोणताही एक) : १०

१) न्यादर्शन म्हणजे काय ? संशोधनामध्ये न्यादर्शनाचा उपयोग का केला जातो ? न्यादर्शन करण्याच्या विविध पद्धती सोदाहरण स्पष्ट करा.

२) शैक्षणिक संशोधनाची साधने स्पष्ट करा. प्रश्नावली व निरीक्षण या साधनांचे सविस्तर वर्णन करा.

३. खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या (कोणताही एक) : १०

१) खालील वारंवारिता विभाजनावरून मध्यमान (Mean) काढा.

प्राप्तांक	वारंवारिता
35 – 39	1
30 – 34	5
25 – 29	12
20 – 24	15
15 – 19	10
10 – 14	4
5 – 9	3

२) टी-चाचणी म्हणजे काय ? एफ -चाचणी म्हणजे काय ? टी-चाचणी व एफ -चाचणीचे संशोधनातील उपयोग कोणते आहेत ?

४. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे द्या : ८

१) तुम्ही संशोधन अहवाल कसा तयार कराल ?

२) संशोधन अहवाल लेखन करणे का आवश्यक असते ?

५. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे द्या : १२

१) संशोधनातील संगणकाचे कोणते उपयोग आहेत ?

२) संशोधनात तुम्ही ग्रंथसूची कशी लिहाल ?

३) तुम्ही तुमच्या परिकल्पनाची चाचणी कशी कराल ?

SLR-Q – 14

Seat No.	
-------------	--

M.Ed. (Semester – II) Examination, 2015
EDUCATION (Paper – IV)
Teacher Education

Day and Date : Friday, 18-12-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Max. Marks : 50

Instructions : 1) Q. No. 1 is **compulsory**. It should be solved in **first 15 minutes** in Answer Book on Page No. 3.

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 10

1. Choose the correct answer :

10

- 1) Four pillars of education has given by _____ commission.
A) Dellar's B) Kothari
C) Mudliyar D) Dr. Radhakrishnan
- 2) _____ is established in 1963.
A) UGC B) NCTE C) NCERT D) SCERT
- 3) The process of classroom management is
A) Diversified B) Complex C) Dynamic D) Natural
- 4) 'Accountability applies both the obligation to perform the work and to exercise authority' is the definition given by
A) Allen B) J.C. Sinha C) V.N. Mungali D) Neave
- 5) Role playing model was invented by
A) Bloom B) George Shefal and Pooni Shefal
C) Joseph Shaw D) Oliver
- 6) To provide educational advice to central govt. is the function of
A) CABE B) UGC C) UNESCO D) NCERT
- 7) The first director of NAAC is
A) Dr. Yashpal B) Dr. Jagannath Patil
C) Dr. Arun Nigvekar D) Prof. Ram Takwale
- 8) The objective of _____ is to encourage for research, at higher level in pre-service and in service teacher education.
A) NCERT B) SCERT C) NCTE D) UGC
- 9) _____ is not a technique for collection information about teacher thought process.
A) Stimulation B) Guess C) Teacher's diary D) Thinking loudly
- 10) To develop thought process in students as per scientific researcher is the main purpose of _____ model of teaching.
A) Jurisprudential inquiry model B) Mastery learning model
C) Scientific inquiry model D) Role playing model

P.T.O.

Seat No.	
---------------------	--

**M.Ed. (Semester – II) Examination, 2015
EDUCATION (Paper – IV)
Teacher Education**

Day and Date : Friday, 18-12-2015

Marks : 40

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

2. Answer the following question (**any one**) : **10**
- 1) Explain the interdependencies between teaching, learning and teacher education.
 - 2) Explain teacher thought process in teacher education.
3. Answer the following question (**any one**) : **10**
- 1) Which are the agencies of teacher education at state level ? Explain any one of them.
 - 2) Explain the role of teacher as a innovator.
4. Answer the following questions in brief. **8**
- 1) Role of NAAC in Teacher Education.
 - 2) Model of classroom teaching.
5. Write notes of the following. **12**
- 1) Teachers accountability
 - 2) Portfolio in teacher education
 - 3) Cultures of teaching.

मराठी रूपांतर

२. खालील प्रश्नाची उत्तरे लिहा (कोणतेही एक) : १०
- १) अध्यापन, अध्ययन व शिक्षक शिक्षण या मधील परस्पर संबंध लिहा.
 - २) शिक्षक शिक्षणातील विचार प्रक्रिया स्पष्ट करा.
३. खालील प्रश्नाची उत्तरे लिहा (कोणतेही एक) : १०
- १) राज्य स्तरावरील शिक्षक-शिक्षणाच्या कार्यवाहिन्या कोणत्या ? कोणत्याही एकाचे सविस्तर स्पष्टीकरण करा.
 - २) शिक्षक हा एक नव प्रवर्तक असतो स्पष्ट करा.
४. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : ८
- १) शिक्षक शिक्षणात नॅकची भूमिका.
 - २) वर्गाध्यापनाचे प्रतिमान.
५. थोडक्यात टीपा लिहा : १२
- १) शिक्षकाचे उत्तरदायित्व.
 - २) शिक्षक शिक्षणातील, पोर्टफोलिओ.
 - ३) अध्यायन संस्कृती.

Seat No.	
----------	--

M.Ed. (Semester – II) Examination, 2015
Paper – V : INFORMATION TECHNOLOGY AND EDUCATIONAL TECHNOLOGY

Day and Date : Saturday, 19-12-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Max. Marks : 50

- N.B. :** 1) Q. No. 1 is **compulsory**. It should be solved in **first 15 minutes** in Answer Book on Page No. 3.
2) **All questions are compulsory**.
3) Figures to the **right side** indicates **full marks**.

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 10

1. Choose proper alternative :

10

- 1) The softwares which help user to do his specific work are called as _____
a) system softwares b) application softwares
c) a) and b) d) none of them
- 2) Doc. can be prepared in _____
a) MS word b) MS Excel
c) MS PowerPoint d) MS Paint
- 3) Data analysis can be done with the help of _____ package.
a) MS Word b) MS Paint c) MS Excel d) MS PowerPoint
- 4) The minimum transfer speed required for modem to connect internet is _____
a) 28.8 kbps b) 25.6 kbps c) 20.8 kbps d) 26.6 kbps
- 5) Jerusalem Virus is _____ type of virus in computer.
a) Warm b) Trozen horse c) Time bomb d) None of them
- 6) The effective package of multimedia is _____
a) linear multimedia b) interactive multimedia
c) a) and b) d) none of them
- 7) In brainstorming mode of instruction _____ is important.
a) quality of imagination b) quantity of imagination
c) a) and b) d) none of them
- 8) Personal system of instruction is also called as _____ plan.
a) Keller b) Markle and Meye
c) Dr. Skinner d) Jallaluddin

- 9) Telecommunication consists of _____.
- a) Satellite communication b) Teleconferencing
c) Video conferencing d) All above
- 10) The father of panel discussion technique is _____
- a) Gilbert b) Crowder c) Robert Glaycer d) Ober street

मराठी रूपांतर

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) विशिष्ट कार्य करणेसाठी वापरकर्त्यास उपयोगी पडणाऱ्या सॉफ्टवेअर्सना _____ म्हणतात.
- अ) सिस्टिम सॉफ्टवेअर ब) ॲप्लीकेशन सॉफ्टवेअर्स
क) अ) आणि ब) ड) यापैकी नाही
- २) Doc. ची निर्मिती _____ मध्ये केली जाते.
- अ) एम एस वर्ड ब) एम एस एक्सेल
क) एम एस पॉवरपॉइंट ड) एम एस पेंट
- ३) माहितीचे विश्लेषण करण्यासाठी _____ या पॅकेजचा उपयोग केला जातो.
- अ) एम एस वर्ड ब) एम एस पेंट क) एम एस एक्सेल ड) एम एस पॉवरपॉइंट
- ४) मोडेम इंटरनेटला जोडण्यासाठी कमीत कमी _____ एवढ्या ट्रान्स्फर स्पीडची आवश्यकता असते.
- अ) 28.8 kbps ब) 25.6 kbps क) 20.8 kbps ड) 26.6 kbps
- ५) जेरूस्लेम व्हायरस हा _____ प्रकारचा व्हायरस आहे.
- अ) वॉर्म ब) ट्रोजन हॉर्स क) टाईमबॉम्ब ड) यापैकी नाही
- ६) मल्टिमेडियाचे परिणामकारक पॅकेज _____ आहे.
- अ) लिनीयर मल्टिमेडिया ब) आंतरक्रियात्मक मल्टिमेडिया
क) अ) आणि ब) ड) यापैकी नाही
- ७) बुद्धीमंथन या अनुदेशाच्या मार्गात _____ ला महत्त्व असते.
- अ) कल्पनांची गुणवत्ता ब) कल्पनांची संख्या
क) अ) आणि ब) ड) यापैकी नाही
- ८) व्यक्तिगत अनुदेशन प्रणालीस _____ योजना असे म्हणतात.
- अ) केलर ब) मार्कल व मेये
क) डॉ. स्कीनर ड) जल्लालुद्दिन
- ९) दूरसंप्रेषणात _____ चा समावेश होतो.
- अ) उपग्रह संप्रेषण ब) टेलिकॉन्फरन्सिंग
क) व्हीडीओकॉन्फरन्सिंग ड) वरील सर्व
- १०) समूह चर्चा या तंत्राचा जनक _____ हा आहे.
- अ) गिलबर्ट ब) क्राउडर क) रॉबर्ट ग्लेसर ड) ओबेर स्ट्रीट

Seat No.	
-------------	--

M.Ed. (Semester – II) Examination, 2015
Paper – V : INFORMATION TECHNOLOGY AND EDUCATIONAL
TECHNOLOGY

Day and Date : Saturday, 19-12-2015

Marks : 40

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

- N.B. :*** 1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right side indicates full marks.***

2. Answer the following question (**any one**) : **10**
- 1) What do you mean by application software ? Explain features of MS Office.
 - 2) What is multimedia ? Explain use of multimedia in entertainment, education and training.
3. Answer the following question (**any one**) : **10**
- 1) What is teaching strategy ? Explain teaching strategies for large groups.
 - 2) How will you use information technology in research ?
4. Answer the following questions in brief : **8**
- 1) Explain brain storming as an innovative method of teaching.
 - 2) Write a note on virtual schools and colleges.
5. Answer the following questions in brief : **12**
- 1) Write advantages and disadvantages of e-mail.
 - 2) Explain security and maintenance of computer.
 - 3) Write special features of high level languages of computer.

मराठी रूपांतर

२. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही एक) : १०
- १) ॲप्लीकेशन सॉफ्टवेअर म्हणजे काय ? एम एस ऑफीसची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
 - २) मल्टिमेडिया म्हणजे काय ? मनोरंजन, शिक्षण आणि प्रशिक्षणात मल्टिमेडियाचा वापर स्पष्ट करा.
३. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही एक) : १०
- १) अध्यापन कार्यनीति म्हणजे काय ? मोठ्या गटाकरीता अध्यापन कार्यनीति स्पष्ट करा.
 - २) संशोधनात माहिती तंत्रज्ञानाचा उपयोग तुम्ही कसा कराल ?
४. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : ८
- १) बुद्धीमंथन एक नाविन्यपूर्ण अध्यापन पद्धती म्हणून स्पष्ट करा.
 - २) आभासी शाळा व महाविद्यालये यावर टीप लिहा.
५. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : १२
- १) ई-मेल चे फायदे व तोटे लिहा.
 - २) संगणकाची सुरक्षितता आणि निगा स्पष्ट करा.
 - ३) संगणकाच्या उच्चस्तरीय भाषेची वैशिष्ट्ये लिहा.
-

Seat No.	
----------	--

**M.Ed. (Semester – II) Examination, 2015
ENVIRONMENTAL EDUCATION (Paper – VI)**

Day and Date : Monday, 21-12-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Max. Marks : 50

- N.B. :** 1) **All questions are compulsory.**
2) **Q. No. 1 is compulsory. It should be solved in first 15 minutes in Answer Book on Page No. 3.**

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 10

1. Choose correct alternative :

10

- 1) The responsible natural source for causing air pollution is
 - A) Forest fire
 - B) Earthquake
 - C) Volcano Eruption
 - D) Above all
- 2) Environmental education starts from
 - A) Project method
 - B) Observation method
 - C) Practical method
 - D) Discussion method
- 3) Environmental science is related to all the sciences so it is called
 - A) Inter disciplinary
 - B) Dynamic science
 - C) Social science
 - D) Physical science
- 4) First World Environment Council organised at
 - A) America
 - B) Sweeden
 - C) Iran
 - D) China
- 5) Wild animal week is
 - A) 1 to 7 October
 - B) 1 to 7 September
 - C) 1 to 7 March
 - D) None of these
- 6) The movement started by Bishnoi women and supported to a great extend is
 - A) Silent valley
 - B) Apiko
 - C) Chipko
 - D) Narmada Bachao
- 7) _____ portion of the earth is covered by desert.
 - A) $\frac{1}{8}$
 - B) $\frac{3}{4}$
 - C) $\frac{1}{7}$
 - D) $\frac{2}{7}$
- 8) In India UGC organized environmental workshop on _____ year.
 - A) 1981
 - B) 1965
 - C) 1971
 - D) 1974

Seat No.	
-------------	--

M.Ed. (Semester – II) Examination, 2015
ENVIRONMENTAL EDUCATION (Paper – VI)

Day and Date : Monday, 21-12-2015

Marks : 40

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Instruction : All questions are compulsory.

2. Write the answer of following question (**any one**) : **10**
 - 1) What are the types of environment ? Write their interdependence.
 - 2) Explain the use of IT in Environment education.

3. Write the answer of following questions (**any one**) : **10**
 - 1) Explain the need, concept and importance of sustainable development.
 - 2) Explain the need, importance and scope of environment education.

4. Answer the following question : **8**
 - 1) Write any two reason of water pollution.
 - 2) Explain the food web.

5. Answer the following question : **12**
 - 1) Explain the Narmada Bachao movement.
 - 2) What is the role of Wild Life Act, 1972 ?
 - 3) What is the flood ?

मराठी रूपांतर

2. खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा (कोणतेही एक) : **10**
- 1) पर्यावरणाचे प्रकार सांगून त्यांचा परस्पर संबंध लिहा.
 - 2) पर्यावरण शिक्षणात माहिती तंत्रज्ञानाचे उपयोग स्पष्ट करा.
3. खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा (कोणतेही एक) : **10**
- 1) शाश्वत विकासाची गरज, संकल्पना व महत्त्व स्पष्ट करा.
 - 2) पर्यावरण शिक्षणाची गरज व महत्त्व, व्याप्ती स्पष्ट करा.
4. थोडक्यात उत्तरे लिहा : **8**
- 1) जल प्रदूषणाची कोणतेही दोन कारणे लिहा.
 - 2) अन्नजाळे स्पष्ट करा.
5. थोडक्यात उत्तरे लिहा : **12**
- 1) नर्मदा बचाओ चळवळ स्पष्ट करा.
 - 2) 1972 ची वन्यजीव कायदा म्हणजे काय ?
 - 3) पूर म्हणजे काय ?
-

Seat No.	
----------	--

**M.Ed. (Semester – II) Examination, 2015
EDUCATION (Paper-VI)
GUIDANCE AND COUNSELLING**

Day and Date : Monday, 21-12-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Max. Marks : 50

- N.B.:** 1) Q. No. 1 is **Compulsory**. It should Be solved in **first 15 minutes** in Answer Book on Page No. 3.
2) All questions are **Compulsory**.
3) Figures to the right indicate full marks.

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 10

1. Choose the correct answer :

10

- i) Every gifted child can not be _____ child.
A) Brave B) Poor C) Honest D) Creative
- ii) According to 1992 rule _____ is Constitutional institute.
A) NCTE B) NCERT
C) Indian Rehabilitation Institute D) None
- iii) If eyesite of a child is not stable, this is characteristics of _____ child.
A) Blind B) Deaf
C) Mentally retarded D) Gifted
- iv) Information about jobs is called _____ Information.
A) Educational B) Placement C) Followup D) Occupational
- v) Primary centre of getting direct or indirect guidance is _____
A) Home B) Family C) School D) Govt. Institute
- vi) For comparison of learning of student _____ tests are useful.
A) Intelligence B) Aptitude C) Attitude D) Achievement
- vii) Face to Face interaction to solve problem of client this process is called
A) Guidance B) Problem solving
C) To give information D) Counselling
- viii) Due to _____ service individual adjustment can be achieved.
A) Follow-up B) Placement C) Counselling D) None
- ix) For study of behaviour of an individual _____ techniques is useful.
A) Observation B) Ancedental Record
C) Research D) All
- x) The transfer of youth from school to occupational activities is an _____ service.
A) Guidance B) Educational placement
C) Vocational D) Follow up

मराठी रूपांतर

१. योग्य पर्यायायी निवड करा .

10

- i) प्रत्येक बुद्धिमान बालक हे _____ बालक नसते.
 अ) शूर ब) गरीब क) प्रामाणिक ड) सृजनशील
- ii) १९९२ च्या नियमानुसार _____ ही संविधानात्मक संस्था आहे.
 अ) एन.सी.टी.ई. ब) एन.सी.ई.आर. टी
 क) भारतीय पुनर्वसन परिषद ड) या पैकी नाही
- iii) जर एखाद्या मुलाची दृष्टी स्थिर नसेल तरहे लक्षण _____ प्रकारच्या बालकाचे असते.
 अ) अंध ब) बहिरे क) मतिमंद ड) बुद्धिमान
- iv) रोजगार संबंधी माहितीला _____ माहिती असे म्हणतात.
 अ) शैक्षणिक ब) स्थापना क) अनुधावन ड) व्यावसायिक
- v) प्रयक्ष किंवा अप्रत्यक्ष माहिती मिळव्याचे _____ हे प्राथमिक केंद्र आहे.
 अ) घर ब) कुटुंब क) शाळ ड) शासकीय संस्था
- vi) विद्यार्थ्यांच्या अध्ययनाची तुलना करण्यासाठी _____ चाचण्या उपयुक्त आहेत.
 अ) बुद्धिमत्ता ब) अभियोग्यता क) अभिवृत्ती ड) प्रविण्य
- vii) समुपदेश्यांची समस्या सोडविण्यासाठी समोरासमोर होणाऱ्या आंतरक्रियेच्या प्रक्रियेस _____ असे म्हणतात.
 अ) मार्गदर्शन ब) समस्या सोडविणे क) माहिती देणे ड) समुपदेशन
- viii) व्यक्तीगत समायोजन _____ सेवामुळे प्राप्त होते.
 अ) पाठपुरावा ब) स्थापना क) समुपदेशन ड) यापैकी नाही
- ix) व्यक्तीच्या वर्तनाच्या अभ्यासासाठी _____ तंत्र उपयुक्त आहे.
 अ) निरीक्षण ब) प्रासंगिक नोंदी क) संशोधन ड) सर्व
- x) एका नवयुवकास शाळेद्वारे व्यावसायिक उपक्रमात पाठविणे ही _____ सेवा होय.
 अ) मार्गदर्शन ब) शैक्षणिक स्थापना
 क) व्यावसायिक ड) अनुधावन

Seat No.	
---------------------	--

**M.Ed. (Semester – II) Examination, 2015
EDUCATION (Paper-VI)
GUIDANCE AND COUNSELLING**

Day and Date : Monday, 21-12-2015

Marks : 40

Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

2. Answer the following questions (**any one**) : **10**
- i) Classify children with special needs and explain method of guidance for physically handicapped.
- OR
- ii) What do you mean by guidance ? Write scope and significance of guidance.
3. Answer the following questions (**any one**) : **10**
- i) How will you give guidance at secondary and higher secondary level ?
- OR
- ii) Define concept of vocational Guidance and explain role of teacher in vocational guidance.
4. Answer the following questions in brief : **8**
- i) Write merits of cumulative record.
 - ii) What are the basic principles of counselling ?
5. Answer the following questions in brief : **12**
- i) Write types of Guidance services.
 - ii) What is use of intelligence test in guidance ?
 - iii) Write characteristics of client counselling.

मराठी रूपांतर

२. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणताही एक) : 10
- i) विशेष गरजा असणाऱ्या मुलांचे वर्गीकरण करा. शारीरिक अंपग मुलांना मार्गदर्शन करण्याच्या पद्धती स्पष्ट करा.
- किंवा**
- ii) मार्गदर्शन म्हणजे काय ? मार्गदर्शनाची व्याप्ती व महत्व लिहा.
३. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणताही एक) : 10
- i) माध्यमिक व उच्चमाध्यमिक स्तरावर तुम्ही मार्गदर्शन कसे कराल ?
- किंवा**
- ii) व्यावसायिक मार्गदर्शन संकल्पना स्पष्ट करा आणि व्यावसायिक मार्गदर्शनासाठी शिक्षकांची भूमिका स्पष्ट करा.
४. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा : 8
- i) संकलित नोंदपत्रिकेचे गुण लिहा.
- ii) समुपदेशनाची मूलभूत तत्वे कोणती ?
५. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा . 12
- i) मार्गदर्शन सेवाचे प्रकार लिहा ।
- ii) बुद्धिमता चाचणीचे मार्गदर्शनातील उपयोग कोणते ?
- iii) समुपदेश्य समुपदेशनाची वैशिष्ट्ये लिहा .
-

Seat No.	
----------	--

M.Ed. (Semester – II) Examination, 2015
MANAGEMENT, PLANNING AND FINANCING OF EDUCATION
Optional (Paper – VI)

Day and Date : Monday, 21-12-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Max. Marks : 50

- Instructions :**
- 1) Q. No. 1 is **compulsory**. It should be solved in **first 15 minutes** in Answer Book on Page No. 3.
 - 2) **All** questions are **compulsory**.
 - 3) Figures on the **right** side indicates the marks.

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 10

1. Fill in the blanks with the correct alternative : 10
- 1) The development of educational management as a field of study began in _____ in early part of the 20th century.
a) United States b) United Kingdom c) India d) Japan
 - 2) 'Management is the art of knowing exactly what you want to do and seeing that they do it in the best and cheapest way' is stated by _____
a) Richman b) Taylor c) Hoyle d) Fayol
 - 3) Promoting the professional growth of the teachers by providing them in-service education is the objective of _____
a) The teacher b) Inspection
c) Supervision d) The head of the institution
 - 4) _____ inspection is conducted to ensure that the previous recommendations have been carried out
a) The Follow-up b) Annual c) Surprise d) Partial
 - 5) _____ is a person who influences the group to work willingly.
a) The owner b) The leader c) The teacher d) The worker
 - 6) _____ leadership is characterised by the emphasis on group decision or group action.
a) Symbolic b) Autocratic c) Anarchic d) Democratic
 - 7) _____ is considered as the heart of administration and management.
a) Organization b) Direction c) Decision-making d) Forecasting
 - 8) _____ motivates the school personnel to achieve all the mere better results.
a) Inspection b) Prize c) Supervision d) Evaluation
 - 9) _____ contains a record of all money transactions that are being carried through from day-to-day in the institute.
a) Cheque-book b) Cash-book
c) Ledger d) Boy's fund register
 - 10) 'The finance function is the process of acquiring and utilizing funds by a business' is stated by _____
a) Osborn b) Dewe c) Bonwill d) Doogle

P.T.O.

Seat No.	
-------------	--

M.Ed. (Semester – II) Examination, 2015
MANAGEMENT, PLANNING AND FINANCING OF EDUCATION
Optional (Paper – VI)

Day and Date : Monday, 21-12-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Marks : 40

Instructions : 1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures on the right side indicates the marks.*

2. Answer the following question (**Any one**) : **10**
- 1) What are the basic principles of 'Educational Management' ?
 - 2) Explain the nature and scope of Educational Finance.
3. Answer the following question (**Any one**) : **10**
- 1) Explain the POSDCORB approach.
 - 2) Which steps will you follow for formulating the objectives in Educational Management ?
4. Answer the following questions in brief : **8**
- 1) What is mean by supervision ? Explain its need in Educational Management.
 - 2) Explain the importance of 'Accountability' in Educational Management.
5. Answer the following questions in brief : **12**
- 1) Centralization and decentralization in controlling.
 - 2) Meaning and types of leadership.
 - 3) Concept of System Evaluation.

मराठी रूपांतर

२. खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा (कोणत्याही एका) : १०
- १) शैक्षणिक व्यवस्थापनाची मूलभूत तत्वे कोणती ?
- २) शैक्षणिक वित्तसहाय्याचे स्वरूप व व्याप्ती स्पष्ट करा.
३. पुढीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा : १०
- १) POSDCORB दृष्टिकोन विशद करा.
- २) शैक्षणिक व्यवस्थापनातील उद्दिष्ट निश्चितीसाठी तुम्ही कोणत्या पायऱ्यांचा अवलंब कराल ?
४. पुढील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. ८
- १) पर्यवेक्षण म्हणजे काय ? शैक्षणिक व्यवस्थापनातील त्याची गरज स्पष्ट करा.
- २) शैक्षणिक व्यवस्थापनातील उत्तरदायित्वाचे महत्व स्पष्ट करा.
५. पुढील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. १२
- १) नियंत्रण प्रणालीतील केंद्रीकरण व विकेंद्रीकरण.
- २) नेतृत्वाचा अर्थ व प्रकार
- ३) प्रणाली मूल्यमापनाची संकल्पना.
-

Seat No.	
----------	--

M.Ed. (Semester – II) Examination, 2015
VALUE EDUCATION (Paper – VI)

Day and Date : Monday, 21-12-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Max. Marks : 50

- N.B. :** 1) Q. No. 1 is **compulsory**. It should be solved in **first 15 minutes** in Answer Book on Page No. 3.
2) **All** questions are **compulsory**.
3) Figures to **right** indicate **full** marks.

MCQ/Objective Type Questions

Duration : 15 Minutes

Marks : 10

1. Choose proper alternatives :

10

- 1) Cultural programmes are _____ medium for value education.
a) formal b) nonformal c) 'a' and 'b' d) none of these
- 2) In ancient education system, the main focus is on _____ development of student.
a) cognitive b) affective c) psychomotor d) personality
- 3) Generally values are classified into _____ groups.
a) two b) three c) four d) five
- 4) The celebration of Mahatma Gandhi Jayanti inculcate _____ value among students.
a) equality b) freedom c) justice d) all above
- 5) Value Education can be given with the help of _____ subject.
a) History b) Geography
c) Art and Music d) All above
- 6) Moral education must be given to all levels of education system recommended by _____ commission.
a) Kothari b) Mudliyar
c) Radhakrishnan d) 1992 policy
- 7) The father of Psychoanalytical Approach is
a) Jean Piaget b) Kohlberg
c) Sigmund Freud d) Erikson
- 8) Ancient education system focus on _____ education with moral education.
a) Secular b) Technical c) Emotional d) Social
- 9) In republic nation _____ value is most important.
a) truth b) patriotism c) sensitivity d) all above
- 10) In curriculum, the place of moral education must be
a) independent b) dependent c) limited d) none of these

P.T.O.

मराठी रूपांतर

१. योग्य पर्याय निवडा :

१०

- १) मूल्य शिक्षणाचे सांस्कृतिक कार्यक्रम हे _____ प्रकारचे माध्यम आहे.
अ) औपचारिक ब) अनौपचारिक क) 'अ' आणि 'ब' ड) यापैकी नाही
- २) प्राचीन शिक्षण प्रणालीत विद्यार्थ्यांच्या _____ विकासावर भर दिला जात असे.
अ) बौद्धिक ब) भावनिक
क) क्रियाकौशल्यात्मक ड) व्यक्तीमत्व
- ३) सामान्यपणे मूल्यांचे वर्गीकरण _____ प्रकारात केले जाते.
अ) दोन ब) तीन क) चार ड) पाच
- ४) महात्मा गांधी जयंती साजरी केल्याने विद्यार्थ्यांत _____ मूल्य संवर्धित करता येते.
अ) समता ब) स्वातंत्र्य क) न्याय ड) वरील सर्व
- ५) मूल्य शिक्षण _____ या विषयाच्या माध्यमातून देता येते.
अ) इतिहास ब) भूगोल क) कला व संगीत ड) वरील सर्व
- ६) भारतीय शिक्षण प्रणालीत सर्व स्तरावर नैतिक शिक्षण दिले जावे अशी शिफारस _____ या आयोगाने केली आहे.
अ) कोठारी ब) मुदलीयार क) राधाकृष्णन ड) १९९२ धोरण
- ७) मनोविश्लेषण दृष्टिकोनाचा जनक _____ हा आहे.
अ) जीन पीयाजे ब) कोहलबर्ग क) सिग्मंड फ्राईड ड) एरिकसन
- ८) प्राचीन शिक्षण प्रणालीत नैतिक शिक्षणाबरोबर _____ शिक्षणावर भर दिला होता.
अ) धार्मिक ब) तांत्रिक क) भावनिक ड) सामाजिक
- ९) प्रजासत्ताक राष्ट्रात _____ हे मूल्य अत्यंत महत्वाचे आहे.
अ) सत्य ब) राष्ट्रभक्ती क) संवेदनशीलता ड) वरील सर्व
- १०) अभ्यासक्रमात मूल्य शिक्षणाला _____ स्थान असावे.
अ) स्वतंत्र ब) परावलंबी क) मर्यादित ड) यापैकी नाही

Seat No.	
-------------	--

**M.Ed. (Semester – II) Examination, 2015
VALUE EDUCATION (Paper – VI)**

Day and Date : Monday, 21-12-2015
Time : 2.30 p.m. to 4.30 p.m.

Marks : 40

N.B. : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to right indicate full marks.**

2. Answer the following questions (**any one**) : **10**
- 1) Explain the characteristics of a morally educated persons.
 - 2) Explain the stages of moral development and their characteristic features.
3. Answer the following questions (**any one**) : **10**
- 1) What is valuation of culture ? Explain Indian culture and human values.
 - 2) What are the models of moral education ? Explain value classification and social action models of moral education.
4. Answer the following questions in brief : **8**
- 1) Can moral education be imparted taking it as a subject of curriculum ?
 - 2) Explain nature of society and moral learning.
5. Answer the following questions in brief : **12**
- 1) Write some examples of moral dilemmas.
 - 2) Explain need of value education.
 - 3) Write a note on moral instructions.

मराठी रूपांतर

२. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही **एक**) : **१०**
- १) नैतिकदृष्ट्या शिक्षित व्यक्तीची लक्षणे सविस्तरपणे स्पष्ट करा.
 - २) नैतिक विकासाच्या पायऱ्या त्यांच्या गुणवैशिष्ट्यांसह स्पष्ट करा.
३. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणतेही **एक**) : **१०**
- १) संस्कृती मूल्य म्हणजे काय ? भारतीय संस्कृती आणि मानवी मूल्ये स्पष्ट करा.
 - २) नैतिक शिक्षणाची प्रतिमाने कोणकोणती आहेत ? मूल्य वर्गीकरण आणि सामाजिक कृती प्रतिमाने सविस्तरपणे स्पष्ट करा.

४. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा :

८

- १) अभ्यासक्रमाचा एक विषय म्हणून नैतिक शिक्षण देता येईल का ?
- २) समाजाचे स्वरूप आणि नैतिक अध्ययन स्पष्ट करा.

५. खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा :

१२

- १) मूल्य संघर्षाची कांही उदाहरणे लिहा.
 - २) मूल्य शिक्षणाची गरज स्पष्ट करा.
 - ३) नैतिक अनुदेशन यावर टिपा लिहा.
-